

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 734/2021
18.05.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић, Татјане Миљуш, др Драгише Б. Слијепчевића и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници по тужби тужиоца IMPERIJA Export Import DOO Београд, чији је пуномоћник Драган Доламић, адвокат у ..., против тужене UNICREDIT BANK SRBIJA AD Београд, чији је пуномоћник Тамара Симић Пајовић, адвокат у ..., ради утврђења ништавости и исплате, вредност предмета спора 135.410,39 динара, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 6Пж 3966/21 од 17.09.2021. године, у седници већа одржаној дана 18. маја 2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 6Пж 3966/21 од 17.09.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Привредног апелационог суда 6Пж 3966/21 од 17.09.2021. године и пресуда Привредног суда у Београду 29П 5691/2020 од 25.02.2021. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца IMPERIJA Export Import DOO Београд, којим је тражио да се утврди да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 7.1. Уговора о краткорочном револвинг кредиту број Р ../08 од 14.08.2008. године, а која гласи: „7.1.1. Банка ће наплатити клијенту, а клијент овим преузима обавезу да плати банци једнократну накнаду за одобрење кредита, која се обрачунава у односу на износ кредита који се повлачи, у складу са одредбама овог уговора; 7.1.2. Банка ће наплаћивати клијенту једнократну накнаду у износу од 0.60% од износа кредита; 7.1.3. Једнократна накнада доспева за плаћање на датум потписивања уговора и платива је у динарима по средњем курсу UniCredit Banke на дан плаћања,“ да се обавезе тужена да на име главног дуга тужиоцу плати износ од 135.410,39 динара, са законском затезном каматом по стопи прописаној Законом о затезној камати почев од 14.08.2008. године до исплате, као и захтев тужиоца да се обавезе тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог парничног поступка у износу од 57.000,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду 29П 5691/2020 од 25.02.2021. године у I ставу изреке утврђено је да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 7.1. Уговора о краткорочном револвинг кредиту број Р ../08 од 14.08.2008. године, а која гласи: „7.1.1. Банка ће наплатити клијенту, а клијент овим преузима обавезу да плати банци једнократну накнаду за одобрење кредита која се обрачунава у односу на износ кредита који се повлачи, у складу са одредбама овог уговора; 7.1.2. Банка ће наплаћивати клијенту једнократну накнаду у износу од 0.60% од износа кредита; 7.1.3. Једнократна накнада доспева за плаћање на датум потписивања уговора и платива је у динарима по средњем курсу UniCredit Banke на дан плаћања.“ Ставом II изреке обавезана је тужена да на име главног дуга тужиоцу плати износ од 135.410,39 динара, са законском затезном каматом по стопи прописаној Законом о затезној камати почев од 14.08.2008. године до исплате. Ставом III изреке обавезана је тужена да плати тужиоцу на име трошкова парничног поступка износ од 77.116,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Привредног апелационог суда 6Пж 3966/21 од 17.09.2021. године, у ставу I изреке делимично је одбијена као неоснована жалба тужене, па је првостепена пресуда потврђена у ставовима изреке под I и II. Ставом II изреке делимично је уважена жалба тужене, па је решење о трошковима поступка садржано у ставу III изреке првостепене пресуде преиначено и решено тако што је обавезана тужена да тужиоцу накнади парничне трошкове у износу од 56.116,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом III изреке одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је изјавила благовремену ревизију због погрешне примене материјалног права, позивом на одредбу члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе.

У одговору на ревизију тужилац је оспорио ревизијске наводе тужене, предложио да Врховни касациони суд одбаци ревизију тужене као недозвољену, односно одбије, као неосновану, и тражио је накнаду трошкова на име састава одговора на ревизију.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучио као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је са туженом банком закључио Уговор о краткорочном револвинг кредиту број Р ../08 од 14.08.2008. године, којим му је одобрен кредит у износу од 473.000 CHF у динарској противвредности по средњем курсу UniCredit Banke на дан пуштања кредита у течај. Уговорена је у члану 7. тачка 1. Уговора накнада за услуге банке у износу од 0,60% од укупног износа одобреног кредита (једнократна накнада за одобрење кредита), што укупно износи 2.840,40 CHF у динарској противвредности по средњем курсу UniCredit Banke на дан плаћања. Уговор је потписан и оверен печатом уговорних страна. Из садржине Плана отплате кредита од 14.08.2008. године, који гласи на износ од 473.400 CHF, првостепени суд је утврдио да је истим приказана номинална каматна стопа, варијабилна 6,45%, ефективна каматна стопа 8.17% као и да садржи рубрике: период, датум доспећа, исплата кредита, друге уплате, ануитет, уплата главнице, уплата камате, друге уплате, стање кредита, трошкови новчаног депозита, опис, нето новчани ток, дисконтовани нето новчани ток, дисконтована исплата кредита, дисконтовани ток новчаног депозита. План отплате је потписан од стране тужиоца. Из садржине Основних података о кредиту од 14.08.2008. године, првостепени суд је утврдио да исти садрже податке који се укључују у обрачун ефективне камате стопе, те да су наведени подаци: износ кредита од 22.568.398,20 динара, период отплате од 14.08.2008. до 31.01.2009. године, номинална каматна стопа - годишња од 6.45%, ефективна каматна стопа од 8.17%, укупан износ камате за период отплате кредита од 687.715,51 динара и укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у року коришћења кредита у износу од 135.410,39 динара. Основни подаци о кредиту садрже и податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе. Подаци важе на датум израде понуде банке и исти су потписани и оверени печатом тужиоца и тужене.

На темељу оваквог чињеничног стања, првостепени суд је нашао да тужена није доказала да је тужиоца, као корисника кредита, у предуговорној фази путем понуде упознала са обавезом плаћања предметних трошкова за обраду захтева, односно са свим додатним обавезама које прате уговор о кредиту. Према становишту првостепеног суда банка, као економски јача уговорна страна, није информисала тужиоца о томе који све фактори утичу на укупну цену кредита на начин да тужилац у моменту закључења уговора има јасне параметре о томе коју цену плаћа. Из наведених разлога, првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца и утврдио ништавост напред наведених одредби уговора о кредиту, те обавезао тужену да врати тужиоцу наплаћени износ по ништавим одредбама уговора, у висини од 135.410,39 динара са законском затезном каматом од 14.08.2008. године, до исплате, све применом одредби члана 103. став 1, 104 став. 1, 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд прихвата овакво становиште првостепеног суда, налазећи да тужена није доставила одговарајуће доказе да је пре закључења уговора у предуговорној фази упутила тужиоцу јасну и образложену понуду, која садржи све елементе уговора. Из наведених разлога другостепени суд потврђује првостепену пресуду у ставу првом и другом изреке првостепене пресуде.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 103. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да је уговор ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго. На ништавост суд пази по службеној дужности, а сходно одредби члана 109. Закона о облигационим односима.

Одредбом члана 1065. Закона о облигационим односима, прописани су битни елементи уговора о кредиту, тако што је одређено да се банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Према одредби члана 1066. Закона о облигационим односима, уговор о кредиту се закључује у писаној форми и у истом се мора утврдити износ, као и услови давања, коришћења и враћања кредита. Из садржине ове законске одредбе несумњиво произлази закључак да се уговором о кредиту сачињеном у писаном облику, поред битних елемената тог уговора, могу уговорити и посебне накнаде и трошкови кредита као услов давања кредитних средстава на коришћење.

Одредбом члана 4. став 1. тачка 2. Закона о банкама („Службени гласник РС“, број 107/05), који је био на снази у време закључења спорног уговора, прописано је да банка може, између осталог, обављати и кредитне послове - давање и узимање кредита. Овим законом није ближе прописана садржина уговора о кредиту, нити су прописана права и обавезе банке и клијента. Из одредбе члана 42. тог закона произлази да се на уговор закључен између банке и клијента примењују Општи услови пословања банке, који прописују услове за обављање трансакције између клијената и банке, чија се примена обезбеђује писменим уговором, а из одредбе члана 43. наведеног закона, да је овлашћење Народне банке Србије да пропише јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Сагласно том овлашћењу, Народна банка Србије је 30.06.2006. године донела Одлуку о јединственом начину обрачуна и објављивању ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“, број 57/06), који је ступио на снагу 01.10.2006. године. Овом одлуком се прописује јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова (ефективна каматна стопа), као и ближи услови и начин обавештавања клијената банке. Јединствени начин обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе банка примењује у поступку обављања депозитних и кредитних послова из члана 4. Закона о банкама (тачка 1. став 2.). У време закључења уговора на снази је било и Упутство за примену Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Сл. гласник РС“ бр. 57/2006 и 88/2006), којим је Народна банка Србије ближе уредила јединствен начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, нарочито по основу депозитних и кредитних послова (ефективна каматна стопа), као и ближе услове и начин обавештавања клијената банке. Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Сл. гласник РС“ бр. 57/2006) у тачки 5., прописано је да понуда која се односи на кредите које банка одобрава треба јасно и недвосмислено да садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и износ накнада и трошкова које

банка обрачунава клијенту у поступку одобравања кредита, који треба да буду утврђени и исказани у понуди тако да клијента ниједног тренутка не доведу у заблуду што се тиче било ког елемента тих података. Податке из те тачке Одлуке, банка доставља клијентима на начин прописан Упутством. Наведено Упутство није прописало да се понуда исказује на посебном обрасцу. Прописано је у тачки 1. алинеја 8. план отплате - као табеларни преглед свих хронолошки приказаних токова новчаних прилива и одлива који је намењен потпуном информисању зајмопримаца, ради праћења њихових финансијских права и обавеза који проистичу из уговора о кредиту и преглед основних података о кредиту, који се израђују на посебно прописаним обрасцима, у два примерка, тако да се један уручује клијенту, а други банка задржава у својој документацији (тачка 6. и 7. Упутства), и у тачки 7. да Преглед основних података о кредиту банка израђује на обрасцу у два примерка, од којих један уручује клијенту, који образац је као Прилог број 1 одштампан у Упутство. Према утврђеном чињеничном стању управо тај образац постоји, са прописаном садржином из које се утврђују подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе, па и трошкови одобравања и реализације уговора о кредиту од 135.410,39 динара, чији повраћај тужилац тражи тужбеним захтевом. Управо тај образац, потписан и од стране тужиоца, је тужени приложио током поступка. Код таквог стања ствари није утемељен у материјалном праву закључак нижестепених судова да је уговорна одредба о праву тужене на накнаду трошкова обраде кредита садржане у Основним подацима о кредиту ништава са разлога изостанка доказа у форми понуде којом је тужена упознала тужиоца са обавезом да сноси трошкове обраде кредита. Таква, другачија форма понуде од постојећег обрасца о Основним подацима о кредиту није прописана.

Врховни касациони суд закључује да је на описани начин испуњена прописана дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на битне елементе уговора о кредиту, као и услове давања, коришћења и враћања кредита и да је неутемељено становиште нижестепених судова о ништавости спорне одредбе члана 7.1. Уговора о кредиту парничних странака. Правна ваљаност наведене одредбе није доведена у питање са становишта потпуног обавештења корисника кредита о економском терету који он преузима прихватањем обавезе исплате уговорених трошкова кредита. Уговарање једнократне накнаде и наплате трошкова обраде кредита кроз задржавање истих од износа главнице одобреног кредита није законом забрањено. Имајући у виду да је тужилац својим потписом на Основним подацима о кредиту, а и Плану отплате кредита, потврдио пријем наведених докумената, у којима је тужена банка приказала обавезу тужиоца по основу трошкова које је дужан да плати приликом реализације кредитног захтева, то се закључује да је тужена банка поступала у складу са тада важећим законским и подзаконским актима Народне банке Србије. Упознавањем корисника кредита са висином ефективне каматне стопе се омогућава да упореди цену, односно укупна давања по основу понуђеног му кредита од стране једне банке у односу на ефективну каматну стопу исказану у понуди друге банке, као даваоца кредита, а тужиоцу је у Основним подацима о кредиту предочено који се све подаци укључују у ефективну каматну стопу и колико годишње процентуално она износи, имајући у виду све податке који се укључују у обрачун.

Следом изнетих аргумената, Врховни касациони суд је оценио да су тужбени захтев за утврђење ништавости спорне уговорне одредбе члана 7.1. Уговора о кредиту парничних странака закљученог 14.08.2008. године и захтев за враћање износа од 135.410,39 динара са законском затезном каматом од 14.08.2008. године, као последице ништавости, неосновани.

То су разлози због којих је на темељу одредбе члана 416. став 1. ЗПП Врховни касациони суд одлучио као у ставу другом изреке пресуде.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој, на основу одредбе члана 165. став 2. у вези члана 163. став 2, 153. став 1. и 154. Закона о парничном поступку, припадају трошкови поступка. Укупан износ накнаде трошкова туженој у висини од 57.000,00 динара, као у ставу трећем изреке, Врховни касациони суд је одмерио према њеном опредељеном захтеву, и то: на име ангажовања пуномоћника адвоката за састав једног поднеска износ од 6.000,00 динара, на име приступа адвоката на два одржана рочишта износ од 15.000,00 динара, на име састава жалбе износ од 18.000,00 динара, за састав ревизије износ од 18.000,00 динара, а све применом важеће Адвокатске тарифе.

На основу овлашћења из члана 165. став 1. Закона о парничном поступку одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова у вези са поднетим одговором на ревизију, као у ставу четвртом изреке ове одлуке, јер се не ради о трошковима потребним ради вођења парнице у смислу члана 154. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Бранко Станић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**